

УДК 328.17

В. Литвин

Львівський національний університет імені Івана Франка

УРЯДОВА СТАБІЛЬНІСТЬ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

© Литвин В., 2009

Проаналізовано поняття “урядова стабільність”. Розглянуто теоретико-методологічні засади дослідження урядової стабільності. Визначено індикатори та методи вимірів урядової стабільності.

In this article we analyze the notion of cabinet stability, consider theoretical and methodological foundations of cabinet stability’s research, define indicators and methods of cabinet stability’s measurement.

В умовах розвитку сучасних держав розгляд теоретико-методологічних засад дослідження урядової стабільності вважається одним із найперспективніших завдань політичної науки. Актуальність визначення індикаторів та методик вимірів урядової стабільності пояснюється зосередженістю даних поняття на показниках, які дотичні до тривалості та ефективності кабінетів міністрів, які, своєю чергою, є визначальними в оцінці якості політичних режимів.

Об’єкт наукової роботи – урядова стабільність. Предмет – теоретико-методологічні засади політологічного дослідження урядової стабільності.

Мета роботи – осмислити теоретико-методологічні принципи та особливості урядової стабільності, а також сформувати комплексне розуміння досліджуваної політологічної категорії, яка досягається в ході розв’язання таких загальних і спеціальних завдань: різнометодологічний аналіз суті урядової стабільності; визначення індикаторів і методик вимірів урядової стабільності; формування комплексної інтерпретації урядової стабільності й висновків щодо вдосконалення теоретико-методологічних засад її дослідження.

Проблемою аналізу методологічних засад дослідження урядової стабільності є практична відсутність спроб аналізу цієї категорії у вітчизняній політології. Тому ми оперували, насамперед, теоретичними й емпіричними даними, отриманими із західних спеціалізованих наукових джерел. Серед ідей передових дослідників, які займалися методологічним наповненням категорії Урядова стабільність, у цій роботі використовуються наукові доробки Е. Ціммермана [39], М. Шугарта, Дж. Кері [26], Е. Брауна [3–4], Ж. Дракмана [8–9], Б. Грофмана [11–13], Г. Кінга [15.], В. Райкера [23], П. Роозендаала [24], Ж. Блонделя [2], Л. де Вінтера [5], Л. Додда [6], А. Лейпхарта [18], К. Строма [27–28], Д. Олсона, Ф. Нортонна [22], Д. Сандерса, В. Хермана [25], М. Тейлора [30], П. Варвіка [32–37], А. Романюка [1] та ін.

Урядова стабільність (у широкому значенні) – це здатність уряду залишатись при виконанні службових обов’язків; у вузькому значенні, – це стійкий стан функціонування уряду, що характеризується його здатністю до тривалого існування, збереження визначачальних внутрішніх і зовнішніх параметрів. Із цього приводу А. Романюк пише, що стабільність виступає позитивною характеристикою урядового функціонування, оскільки вона здатна свідчити про його діяльність на основі тривалості функціонування конкретного кабінету [1].

Така теоретико-методологічна постановка підводить нас до проблеми *індикаторів урядової стабільності*, аналізуючи які, ми звертаємось до юридично формалізованих заходів і процедур, передбачених у текстах конституцій, особливо щодо відносин між урядом і парламентом. Але основні закони – лише одна сторона медалі теоретико-методологічних засад дослідження урядової стабільності; інша складається формалізованими установами, зокрема, політичними партіями.

Урядова стабільність за умов парламентського способу формування кабінетів, що вважається нормою для сучасних демократичних країн світу, наштовхується на розуміння закінчення кабінетів міністрів у межах законодавчих термінів. Л. Додд визначає «розлади або зміни у межах урядів як чергування в розподілі міністерських посад серед партій» [5]. Тому партійний склад кабінету міністрів є одним з індикаторів урядової стабільності.

Із цього приводу ми використовуємо досвід західних компаративістів, які цю проблему підняли на особливо високий щабель. Зокрема, А. Лоуелл та Ж. Блондель запропонували визначення урядової

стабільності на основі впливу ефектів розміру та складності партійних систем [2, с. 180–203]. Ще далі, з методологічної точки зору, пішли Д. Сандерс, В. Херман [26, с. 346–377] і П. Варвік [34, с. 875–887], які зосередили свою увагу на поняттях фракціоналізації типів партійних систем й ідеологічної різноманітності кабінетів як перспективних індикаторів урядової стабільності.

В. Райкер [23] й А. Сваан [29] називають такі тлумачення змінних показників урядової стабільності незалежними від часу, і з цього приводу розрізняють три типи індикаторів: прив'язані до партійної сили та діяльності партій, що балансують у межах уряду; пов'язані з ідеологічними позиціями, зайнятими партіями; прив'язані до особливостей, що відрізняють коаліційні процеси у різних демократичних країнах.

За допомогою залучення додаткових експектаційних змінних (що ґрунтуються на сподіваннях щодо майбутньої вигоди та запобігання існуючим втратам) Б. Грофман та П. Роозендаал здійснили власну класифікацію методологічних змінних, дотичних до аналізу урядової стабільності. Їхня типологія, відома як теорія формування кабінетів [11, с. 265–266], ґрунтується на п'яти співвідношеннях: особливості партійної сили в законодавчих органах, які мають відношення до партійного балансу урядових кабінетів; особливості ідеологічної структури в середовищі партійної конкуренції щодо складу урядів; конституційно обумовлені особливості політичного процесу щодо складу кабінетів міністрів; чинники, залежні від співвідношення зовнішнього контексту щодо законодавчих органів і кабінетів міністрів; чинники, пов'язані з очікуваними наслідками розпуску кабінетів міністрів [12].

Л. де Вінтер із цього приводу зауважує, що урядова стабільність перебуває у тісному взаємозв'язку з аспектами політичної структури. Особливості відносин між виконавчими та законодавчими органами, зокрема, умови залежності кабінетів міністрів від парламентів, мають значні ефекти на урядову стабільність [5, с. 115–151]. Взаємозв'язок урядової стабільності та виконавчо-законодавчих відносин передбачає використання формули таких співвідношень, як вихідної точки теоретико-методологічного визначення й аналізу урядової стабільності.

Ми вважаємо, що це доволі переконливий підхід до дослідження урядової стабільності, адже фактично усі країни мають прем'єр-міністрів, в усіх країнах принаймні деякі міністри залежать від голосування в парламенті про введенні у посаду, в усіх країнах парламент має право осуду кабінету міністрів. Такої думки дотримуються й західні компаративісти. Зокрема, Х. Дьорінг [7, с. 654–687], Д. Ослон та Ф. Нортон [22] доводять існування вимірів парламентського впливу на кабінет міністрів як сукупності чинників, що визначають урядову стабільність.

Крім того, в абсолютній більшості випадків, тобто в умовах парламентського способу формування кабінетів міністрів, для визначення урядової стабільності ми вважаємо за необхідне використовувати та доповнювати ідеї М. Шугарта та Дж. Кері. А це чотири методологічні показники урядової стабільності: формування кабінету, осуд кабінету, зсув кабінету, розпуск парламенту [26].

Зведений гіпотетичний аналіз індикаторів урядової стабільності проаналізував німецький учений Є. Ціммерман: він наголошує, що урядова стабільність залежить від партійних особливостей складу кабінету міністрів і парламенту, типу урядового кабінету, особливостей партій, які формують кабінет міністрів і перебувають до нього в опозиції, партійної фракціоналізації, партійної поляризації, умов формування попередніх урядів [39, с. 34–44].

Тому цілком очевидним є те, що з теоретико-методологічної точки зору специфіку урядової стабільності необхідно шукати, по-перше, у напрямку виявлення її ознак, по-друге, через аналіз внутрішніх і зовнішніх характеристик кабінетів міністрів як довершених систем (внутрішні – рівновага, стаціонарність, мінливість і стійкість; зовнішні – політичні інститути, політична культура, форма державного правління, політичний режим, партійна ліквідність, виконавчо-законодавчі співвідношення) і, по-третє, через виділення окремих випадків урядової стабільності.

Ознайомившись з індикаторами урядової стабільності, пропонуємо розглядати три різнометодологічні підходи до її політологічного дослідження:

1. Підхід *«структури кабінету»*, в основу якого покладено вивчення розміру та кількості партій в уряді, ідеологічного складу урядів, типів коаліцій, присутності або відсутності домінуючих партій. Підхід розроблений та категоріально наповнений Л. Доддом [6], С. Ніколені [21, с. 123–150], К. Стромом [28], П. Роозендаалем [24, с. 71–92], П. Варвіком [37, с. 465–498] та ін.

2. Підхід *«законодавчого органу»*, основою якого є взаємозв'язок особливостей партійної сили в парламенті (наприклад, фракціоналізації й ефективної кількості партій у парламентах) та урядової стабільності. Цей напрямок досліджень запропонований Ж. Блонделем [2, с. 180–203], Ж. Дракманом [8, с. 397–407], Д. Сандерсом та В. Херманом [25, с. 346–377], М. Тейлором [30, с. 28–37], Ж. Туле [31, с. 441–461] й ін.

3. Підхід «зовнішніх факторів», в основу якого покладено оцінку непередбачуваних чинників, зокрема політичних чи економічних, щодо урядової стабільності. Серед основоположників цього напрямку досліджень є К. Стром [27, с. 923–941], Ж. Дракман та М. Зайс [9, с. 760–771], Г. Кінг [15, с. 846–871], Г. Люеберт [19, с. 229–264], П. Варвік [33] та ін.

Разом із цим теоретико-методологічне наповнення урядової стабільності змушує нас запропонувати її фактичне вираження у формі конкретних одиниць вимірів. Це робиться для того, щоб підвести абстрактну модель урядової стабільності під часові межі, тим самим наповнивши її конкретними показниками. Внаслідок цього урядова стабільність – це не лише ідеальна теоретична модель, а й прикладний перспективний важіль аналізу політичних систем.

Т. Ланкастер зауважує, що кабінети міністрів забезпечують кількісні дані, які вважаються безпосередньо порівнювальними щодо національних параметрів. Серед категорій, які пояснюють особливості та відмінності у процесах функціонування кабінетів міністрів, а також проливають світло на поняття урядової стабільності, ми використовуємо такі: урядова тривалість, урядове виживання, індекс урядової стабільності тощо.

На думку Я. Баджа й Х. Кемана та Х-Д. Клінгеманна й Р. Хофферберта [16], *тривалість кабінету міністрів*, поряд із його партійним складом та розподілом посад, є головною особливістю уряду. Кабінет міністрів сам по собі являє теоретичний інтерес, але ще більша зацікавленість виникає на основі постановки питання про управління ним.

Б. Грофман і П. Роозендаал вважають, що кожний кабінет міністрів важливий як модель розвитку та випробування підстав нових політологічних методологій [12]. К. Зорн взагалі наголошує, що протягом багатьох десятиліть уряди вважались ареною очищення й перевірки теоретичних політико-правових моделей: стохастична природа процесів, дотичних до тривалості кабінету, характеризується механізмами вживання могутніх статистичних інструментів політичного аналізу [40].

Оскільки ми цікавимося не лише абстрактною мірою урядової тривалості, але й процесом та механізмом її пояснення, то пропонуємо досліджувати її на основі дотичності до парламентської влади. А. Лейпхарт зауважує, що така вимога має істотне значення для структури політологічної теорії, у якій викристалізуються декілька різних проблем. Перша проблема – це необхідність урахування партій урядової підтримки, відображена у цілях визначення завершень урядів. Друга – це необхідність зміни членів кабінетів міністрів у випадках їхніх завершень [18, с. 265–279].

Внаслідок цього виникає чи не найвагоміше методологічне запитання: який кабінет варто вважати завершеним? Здебільшого йдеться про завершення на підставі розподілу міністерських портфелів або про відтворення кабінету після здійснення торгу портфелями. Тому виникає третя проблема – проблема ступенів, за якими потрібно розрізняти різні типи урядів.

Ми наполягаємо на тому, що уряд – це будь-який кабінет міністрів, сформований після парламентських виборів або після дострокової відставки кабінету міністрів. Д. Сандерс і В. Херман наголошують на тому, що таке визначення має три методологічні переваги: здійснюється однаковою шляхом; дотичне до волевиявлення громадян; дає змогу брати до уваги парламентські параметри оточення (фракціоналізація та структура парламентської опозиції) [25, с. 353].

З описової точки зору можна сказати, що кабінети міністрів можуть закінчуватись із-за таких подій: каденційні й інші встановлені законодавчі обмеження, що спричиняють проведення парламентських виборів; смерть чи хвороба прем'єр-міністра; парламентське голосування недовіри (вотум недовіри); розпад коаліції, спричинений внутрішніми розбіжностями щодо політичного курсу; добровільна відставка кабінету; конфлікт між кабінетом міністрів і главою держави [38, с. 1–119].

Серед найочевидніших одиниць вимірів урядової тривалості ми вважаємо дні, місяці та роки. Проте варто зауважити, що тут виникає проблема політологічної порівняльності. Д. Сандерс і В. Херман доводять, що виборчі терміни різних парламентів корелюють. Тому якщо тривалість уряду визначається у днях або місяцях і якщо кожні вибори автоматично приводять до нового уряду, то країна з коротшими парламентськими термінами повноважень стає критичним винятком. Тому одним із способів подолання таких методологічних недоліків і механізмом інтерпретації урядової стабільності ми вважаємо концепцію *урядового виживання*. Це поняття ґрунтується на «максимальному проміжку часу, у якому кабінет міністрів може залишитись при виконанні своїх службових обов'язків» [25, с. 346–377].

Схожа формула була запропонована за моделлю спостереження частоти завершень кабінетів міністрів. Дж. Хубер [14] доводить, що цю ідею потрібно включати у дві кількісні методики вимірів: *індикатор загальної нестійкості* урядів – щорічна середня кількість завершень кабінетів, які спостерігаються між виборами; *індикатор упередженої нестійкості урядів* – щорічна середня кількість змін у складі уряду. Із цього приводу Дж. Волдендорп, Дж. Кемен та Я. Бадж [38, с. 1–119] наголошують, що урядова тривалість виражається у днях, місяцях і роках, а урядове виживання – це відношення між тривалістю і максимумом конституційно встановленого терміну урядових повноважень.

Загалом для пояснення норм урядового виживання потрібно враховувати відмінності конституційних чинників урядових відставок, тому ми пропонуємо використовувати три фіктивні змінні. Вони ґрунтуються на обговоренні М. Лавера та Н. Шофілда, запропонованому у праці «Багатопартійний уряд» [17]. Перша змінна – введення в посаду, що отримує цінність, якщо існує необхідність формального голосування про введення в посаду. Друга змінна – урядова влада, яка отримує цінність, якщо уряд може розпускати законодавчий орган. Третя змінна – влада парламенту: яка спрацьовує, коли законодавчий орган може саморозпуститись.

Крім того, потрібно наголосити, що в західній політології поряд із терміном «урядове виживання» (або як його аналог) використовується поняття «*індекс урядової стабільності*». «Це є обрхований у відсотках показник, який відображає, яку частину від максимально можливого часу – терміну каденції парламенту згідно з конституцією – працював уряд».

Разом із тим існують й інші, методологічно витонченіші, підходи наповнення показників урядової стабільності. П. Варвік [33] вибудовує свого роду гегеліанську прогресію, у якій «теза» – модель «структури кабінету», а її «антитеза» – події. Така методика є синтезом, що забезпечується так званою *моделлю «стохастичної небезпеки»*: цей підхід розробляється Г. Кінгом, Дж. Альтом та М. Лавером [15, с. 846–871], а потім методологічно доопрацьовується П. Варвіком [35, с. 857–876] і С. Істоном [36, с. 122–146].

Е. Браун, Дж. Френдрейс та Д. Глейбер [3, с. 1–32] запропонували наблизити події до чинників, що їх спричиняють, аби на цій підставі пояснити урядову стабільність [4, с. 628–650]. Автори запропонували «*математичну модель урядового розпуску*», у якій стабільність є винятково функцією виникнення непередбачуваних подій, що спричиняють урядовий крах [10].

Методологічно наповнюючи поняття урядової стабільності, ми прагнемо поєднати максимальну кількість чинників (характеристики кабінетів, партійних та виборчих систем, співвідношення повноважень гілок влади тощо), внаслідок чого ми передбачаємо досягнення визначеної (більшої або меншої) тривалості кабінетів. Тут відчувається вплив підходу, запропонованого Г. Кінгом [15]. Науковець намагався залагодити суперечності між захисниками методик зовнішніх подій, законодавчого органу та структури кабінету, урегулювавши їх у синтезі, який проводить статистичні зразкові структурні чинники у межах контексту аналізу політичного процесу. У цій перспективі комбінується визнання розпуску кабінетів міністрів із зауваженням про те, що певні типи кабінетів, очевидно, триваліші за інші.

Разом із цим ми відмовляємось перебільшувати важливість ідеї про те, що урядова стабільність повинна розцінюватись як випадкова в характері, адже це призводить до упередженої наукової скептичності під час дослідження тривалості урядових кабінетів [13, с. 155–170]. Але одночасно зрозуміло, що синтетичний підхід дослідження урядової стабільності змушує нас міркувати й про чинники, зовнішні до законодавчого контексту, які можуть бути спусковим механізмом вирішення політичних та економічних криз. Із цього приводу А. Лупія та К. Стром зауважують, що під час дослідження урядової стабільності необхідно розглядати підстави для створення додаткових чинників, які можуть зачіпати вірогідність того, що урядові кабінети будуть нестійкими [20, с. 648–665].

Тому очевидно, що з теоретико-методологічної точки зору найбільш корисний спосіб пошуку відповідей на питання про урядову стабільність знаходиться у термінах зміни від моделей, які залучають винятково незалежні від часу варіації змінних, до моделей, які включають і залежні, і незалежні від часу методики. Ми вважаємо, що це ефективний спосіб опису розвитку наукової літератури в термінах змін у акцентах від дослідження детермінант тривалості урядових кабінетів до дослідження детермінант їхніх завершень. Така постановка передбачає, що про завершення кабінету потрібно міркувати як про свідомий акт вибору політичних акторів, які розглядають розпуск стосовно своїх майбутніх очікувань, а також як про інституційний регламентований варіант розвитку подій у законом передбаченій площині.

ЛІТЕРАТУРА

1. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. – Львів: ЦПД ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 272 с.
2. Blondel J. *Party Systems and Patterns of Government in Western Democracies*. – *Canadian Journal of Political Science* – 1968, Vol. 1, No. 2. – P. 180–203.
3. Browne E., Gleiber D., Mashoba C. *Evaluating Conflict of Interest Theory: Western European Coalitions 1945–80* // *British Journal of Political Science*. – 1984, No. 14. – P. 1–32.
4. Browne E., Frendreis J., Gleiber D. *The Process of Cabinet Dissolution: An Exponential Model of Duration and Stability in Western Democracies* // *American Journal of Political Science*. – 1986, No. 30. – P. 628–650.
5. DeWinter L. *The Role of Parliament in Government Formation and Resignation*, in: Doring H. *Parliaments and Majority Rule in Western Europe* // St. Martin's Press, 1995. – 700 p.
6. Dodd L. *Coalitions in Parliamentary Government*. – Princeton: Princeton University Press, 1976. – 283 p.
7. Doring H. *Is Government Control of the Agenda Likely to Keep 'Legislative Inflation' at Bay?* in: Doring H. *Parliaments and Majority Rule in Western Europe*, 1995. – 700 p.
8. Druckman J. *Party Factionalism and Cabinet Durability* // *Party Politics*. – 1996, No. 3. – P. 397–407.
9. Druckman J., Thies M. *The Importance of Concurrence: The Impact of Bicameralism on Government Formation and Duration* // *American Journal of Political Science*. – 2002, No. 46. – P. 760–771.
10. Frendreis J., Gleiber D., Browne E. *The Study of Cabinet Dissolutions in Parliamentary Democracies*. – *Legislative Studies Quarterly*. – 1986, Vol. 11, No. 4. – 620 p.
11. Grofman B., Laver and Norman Schofield, *Multiparty Government*. – *Social Choice and Welfare*. – 1992, No. 9. – 266 p.
12. Grofman B., Roosendaal P. *Modeling cabinet durability/cabinet termination. A synthetic literature review and critique* // *British Journal of Political Science*. – 1997, No. 27. – P. 419–451.
13. Grofman B., Roosendaal P. *Toward a Theoretical Explanation of Premature Cabinet Termination with Application to Post-War Cabinets in the Netherlands* // *European Journal of Political Research*. – 1994, No. 26. – P. 155–170.
14. Huber J. *How Does Cabinet Instability Affect Political Performance? Portfolio Volatility and Health Care Cost Containment in Parliamentary Democracies* // *American Political Science Review*. – 1998, Vol. 92, No. 3. – P. 577–591.
15. King G., James E., Burns N., Laver M. *A Unified Model of Cabinet Dissolution in Parliamentary Democracies* // *American Journal of Political Science*. – 1990, No. 34. – P. 846–871.
16. Klingemann H., Hofferbert R., Budge I. *Parties, Policies and Democracy*. – Boulder, Colo.: Westview Press, 1994. – 318 p.
17. Laver M., Schofield N. *Multiparty Government: The Politics of Coalition in Europe*. – University of Michigan Press, 1998. – 308 p.
18. Lijphart A. *Measures of Cabinet Durability: A Conceptual and Empirical Evaluation* – *Comparative Political Studies*. – 1984, No. 17. – P. 265–279.
19. Luebbert G. *A Theory of Government Formation*. – *Comparative Political Studies*. – 1984, No. 17. – P. 229–264.
20. Lupia A., Strom K. *Coalition Termination and the Strategic Timing of Parliamentary Elections* // *American Political Science Review*. – 1995, No. 89. – P. 648–665.
21. Nikolenyi C. *Cabinet Stability in Post-Communist Central Europe* // *Party Politics*. – 2004, No. 10. – P. 123–150.
22. Olson D., Norton P. *The New Parliaments of Central and Eastern Europe*. – London: Frank Cass, 1996. – 254 p.
23. Riker W. *The Theory of Political Coalitions*. – New Haven, Conn.: Yale University Press, 1962. – 300 p.
24. Roosendaal P. *Government Survival in Western Multi-Party Democracies* // *European Journal of Political Research*. – 1997, No. 32. – P. 71–92.
25. Sanders D., Herman V. *The Stability and Survival of Governments in Western Europe* // *Acta Politica*. – 1977, Vol. 12, No. 3. – P. 346–377.
26. Shugart M., Carey J. *Presidents and Assemblies. Constitutional Design and Electoral Dynamics*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1992. – 316 p.
27. Strom K. *Contending Models of Cabinet Stability* // *American Political Science Review*. 1988, No. 82. – P. 923–941.
28. Strom K. *Minority Government and Majority Rule*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 293 p.
29. Swaan A. *Coalition Theories and Cabinet Formations: a study of formal theories of coalition formation applied to nine European parliaments after 1918*. – Amsterdam: Elsevier Scientific Publishing Company, 1973. – 347 p.
30. Taylor M., Hermann V. *Party Systems and Government Stability* // *American Political Science Review*. – 1971, No. 65. – P. 28–37.
31. Toole J. *Government Formation and Party System Stabilization in East Central Europe* // *Party Politics*. – 2000, No. 6. – 441–461 p.
32. Warwick P. *Economic Trends and Government Survival in West European Parliamentary Democracies* // *American Political Science Review*. – 1992, No. 86. – P. 875–887.
33. Warwick P. *Government Survival in Parliamentary Democracies*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 182 p.
34. Warwick P. *Ideological Diversity and Government Survival in Western Democracies* // *Comparative Political Studies*. – 1992, No. 25. – P. 332–361.
35. Warwick P. *Rising Hazards: An Underlying Dynamic of Parliamentary Government* // *American Journal of Political Science*. – 1992, No. 36. – P. 857–876.
36. Warwick P., Easton, S. *The Cabinet Stability Controversy: New Perspectives on a Classic Problem* // *American Journal of Political Science*. – 1992, No. 36. – P. 122–146.
37. Warwick P. *The Durability of Coalition Governments in Parliamentary Democracies* // *Comparative Political Studies*. – 1979, No. 11. – 465–498 p.
38. Woldendorp J., Keman H., Budge I. *Political Data 1945-1990. Party Government in 20 Democracies* // *European Journal of Political Research*. – 1993, No. 24. – P. 1–119.
39. Zimmerman E. *Government Stability in Six European Countries During the World Economic Crisis of the 1930s: Some Preliminary Considerations* // *European Journal of Political Research*. – 1987, Vol. 15, No. 1. – P. 23–52.
40. Zorn C., Van Winkle S. *An Independent Competing Risks Model of Supreme Court Tenure*. – Atlanta, Georgia, 1994.